

Lanczkor Gábor

Amrita

(regényrészlet)

(6)

Amikor a lovaskocsi bekanyarodott a poros sarayai bazárból a cukorgyár árnyas alléjára, már akkor gyökeret vert bennem a bizonyosság, hogy lesz itt egy nagy futásom. Se optimizmushoz, se hithez nem volt köze ennek a bizonyosságnak. Visszafogottan illatozó, száraz tavaszba érkeztünk be a keralai nyár és a simlai tél után; még épp a hőség kegyetlen beállta előtt. Amikor a kocsis megállította a lovakat a házunknál, én rögtön leugrottam a porba, mint a gyerek, akinek az izgatottságát jótékonyan csillapítja a hosszú út fáradalma. A bungalow, vagyis Dr. Viktor Egan szolgálati lakása fényes volt és széljárta. Miután behordták a holminkat, szerettem volna őt körbenyalogatni, mint kutya a kölykét. Amelyik nyelv ad nemet a főneveknek, ott az *erő* bizony nőnemű. Úgy tettem, mint egy alávetett asszony, tettettem, hogy alávetett asszony vagyok, akinek nincsenek saját ambíciói; kifordítva éreztem át az ambíciómat. Átütött asszonyi szerepemen a szerep, hogy festőként is Indiáé vagyok, nem a magamé. Magyarország, Ady Endre szentté fölkent Magyarországa most már úgy maradt el mögöttem, mint a vőlegény, akit önnön titkos példaképéért hagytak el. Fölszenteltük a sarayai házat Viktorral, és megértettem végre a középkor ambiciózus apácáit, akik semmi másra nem vágytak, mint hogy Krisztus jegyesei legyenek. Szent Klárára egészen biztosan kiábrándítóan hatott a tény, hogy Ferencnek teste is van, hiszen a gyönyör, ha több pusztá szomjoltásnál, mindenképp a lélekben manifesztálódik, vagyis Istentől való. Isten testi valója pedig épp annyira valóságos, mint a vitrinbe tett ujjereklyéje egy halott szentnek: eleven csiklóra nem ráhelyezhető. Kora reggel a gyár szirénája ébresztett bennünket. Az első napokban Viktor olyan izgatott volt munkába menet, mint egy iskolakezdő kisgyerek. Fölkeltem vele együtt, teáztunk és megreggeliztünk. Én főztem a teát, és én vajaztam meg a kenyereket. Aztán együtt hagytuk el a házat: én sétálni indultam. Imádtam ezeket a reggeleket. Színekre, képkiadásokra, motívumokra vadásztam, a napsütötte porban fürdő verebekre vadásztam, mint egy macska. Pár nap alatt megtelt egy egész vázlatfüzetem. Aztán egy másik. A ház sarokszobája alkalmas volt műteremnek. Anyámnak elragadtatott levelekben számoltam be a fejleményekről, amire ő elragadtatott levelekben válaszolt. Apámnak külön írtam. Vasárnaponként olykor Mahinder bácsival ebédeltünk. Majdhogynem mindenben apám ellentétéjének tűnt: pohos volt és harsány. A szeme egy eunuché volt, nem az apámé. A felesége mintha ott se lett volna. Nagyfiuk, a gyár örököse daliás volt, olyan remek tartású, akár az alkirály szikh testőrei Delhiben.

A házaseletünk sose volt ilyen felszabadult és vidám, mint ezekben az első hetekben. Viktor újonnan tanult hindusztáni szavakkal és kifejezésekkel traktált. Mi a panaszom. Mutassam meg, hol

fáj. Vetkőzsek le. Meg-megkísértett, hogy mi lenne, ha a *Viktorról* egyszerűen visszatérnék az *Öcsihez*. A meghittség efféle föltámadása a kamaszkorunkat hívta elő belőlem. Megint könnyűséget játszhattam. Az angyal könnyelműségét, aki egy szárnyasuhanással átlibben mindenben. Csak ne kelljen gyereket szülnöm. A két elcsinált magzat közül az egyik nem Viktortól volt, hanem attól a nagyszakállú román szobrásztól, akivel Párizsban többször lefeküdtem. Öcsi nyár elején nem csinált ügyet a dologból. Neki is voltak nőügyei; semmi komoly. Benyúlt a lábam közé, és kiszedett belőlem valami véres cafatot. Fájt. A szobrász komoly férfi volt, aszkétikus, őszes, kissé zömök, izmos. Remekül főzött. Szépen hegedült és énekelt. Volt két fehér kutyája. A műtermében lakott a Montparnasse-on, spártai, avagy inkább kolostori körülmények között. Ott, a Montparnasse-on ismerkedtünk meg egy télvégi éjszakán, egy kávéházi teraszon a körgalléros vaskályha mellett. A kész és készülő szobrai úgy voltak elrendezve, akár egy kiállítóteremben. Az ágya mellett fehérre meszelt kemenceféleség állt, amit ő maga épített. Még langyos volt az oldala, amikor beléptünk a helyiségbe, csak újra kellett élesztenie a tüzet. *A föld bölcsessége*, ez volt az egyik kőszobrának a címe. Elfért a tenyeremben. Ölbe tett kézzel guggoló meztelen lányt ábrázolt. Az arc és a haj kidolgozása, az egész alak megmunkálása időtlenül naiv volt. Vagy archaikus. Vagy népies. Időtlenül friss. Föl kellett hagynom a modorral. A szalonnal. Föl kellett hagynom a készen kapott bohémgöggel. Az alak hátán, a lány gerincvonalában finom repedés húzódott végig, ami a kő természetes repedése volt.

Ezekben az első sarayai hónapokban úgy osztottam be a festenivalómat, mint az érverésüket lelassító himalájai jógik a lélegzetvételeiket. A képzelőerőm áramlását lassítottam le. Szélesebb mederbe tereltem a képzelőerőmet azért, hogy mindig csak egy-egy kiválasztott tárgy, épület vagy személy körüljárására összpontosítottam. Nem csapongtam. Lelassítottam a céltudatosan beosztott sétatávjaim tempóját is. A gyárkerület egy kissé olyannak is tűnt, mintha egy szürrealista ideális városban laktunk volna. A cukorgyár különálló, elzárt, félig elzárt város volt a falu mellett, Saraya mellett, a termőföldek ölelésében. Az ideális város legbensőbb körében laktunk. A szemközti tömbben voltak az irodák, ott volt Viktor rendelője is a földszinten. A szomszédos bungalow-kat a gyáregységek vezetői lakták a családjukkal. A ház sor végénél, ott, ahol derékszögbe fordult a gyárrészleg magas téglafala, kétszintes-kupolás, fehérre meszelt bástya emelkedett.

Nyár végén Viktor kapott egy hét szabadságot, és akkor elutaztunk álmaim Benáreszébe. Nem a Cantonment, az angol telep valamelyik nyugatias hotelében szálltunk meg, hanem a régi utcák sűrűjében, a Gangeszhez közel. Még az első este megfürödtem a szent folyóban egy kevésse látogatott lépcsőnél. Két fiatal fiú ugrált a vízbe egy színesre mázolt csónakról, más nem volt a közelben. Viktor blázírtan cigarettázott a parton. Egy kissé véreztem; eléggé gyakran vérzem az özönvízszerű menstruációimon kívül is. Hosszú, fehér gyolcsruhában lépdeltem bele a folyóba. A fiúk le se vették rólam a szemüket. Szikh vagyok és magyar vagyok és zsidó vagyok, míg azonban térdre ereszkedve a fejem búbjáig elmerültem a Gangeszben, egyszerűen csak nőnek éreztem magam, időmélyi nőnek, akit az őselem önnön személyiségétől is elszigetel.

- Akarod, hogy elzavarjam őket? – kérdezte Viktor a fiúk felé bökve, miután kijöttem a vízből.
- Nem kell – válaszoltam.

Egy lepedőt fogtam magam köré, a földre eresztettem a vizes fehér ruhát, aztán megtörölköztem. Míg magamra ügyeskedtem a szárít, Viktor paravánként tartotta a vizes lepedőt. Miután végeztem, odament a fiúkhoz. Hindusztániul köszönt rájuk.

– Hagyd már őket – szoltam oda fészülködés közben, és nem is ez a kiáltás hangzott úgy, mint az idill ellendala, hanem Viktor válasza:

– Nézd csak, feljött a Kutyacsillag.

– Mi? – kérdeztem.

– A Szíriusz.

Rámutatott: a horizont fölött fénylett.

– Biztos, hogy az az? – kérdeztem.

– Hát persze – felelte Viktor határozottan. – Voltam cserkész.

Modelleket kerestem. A falon túl, hátul, amerre a fürdőszobánk ablaka nézett, tágas, poros tér terült el, a közepén két nagy fával, az egyik fa erős oldalágán egy hintával. A tér túloldalán kezdődött a munkások kaszárnyáinak sora. A hintához jártak esténként beszélgetni és játszani a telepi kamaszok és gyerekek, akik részben már maguk is a gyárban dolgoztak. Néha kiült a fa tövébe egy szakállas mesemondó, és ilyenkor a felnőttek is odagyültek köréje. Nem sokat értettem a történeteiből, de szívesen hallgattam őt a többiekkel együtt. Egyik nap a hintánál megismerkedtem egy házasság előtt álló lánnyal. Ő lett az én sarayai hindusztánitanárom. Épp olyan pocskéul beszéltem India köznyelvét, mint Viktor az angolt. Sabikának hívták. Melankolikusan kezelte a tényt, hogy pár hónap múlva megházasodik. Behívott a lakásukba és megmutatta a kelengyéit. A vőlegénye a szomszéd faluban élt, és úgy értettem, hogy van valami alkati hibája; sánta lehetett vagy kancsal. Festettem Sabikáról egy menyasszonyi portrét. Boldogan öltötte magára több alkalommal is a menyegzői ruháját a kedvemért. Az arcát zöldre festettem, és kesztyűt is festettem a kezére ugyanezzel a növényi színnel, ám az ujjai hegyét, az utolsó ujjperceit szabadon hagytam. Nem kívántam, hogy az ujj hegyénél több kilátsszon belőle. Egy szári a viselője testalkatát nem rejti el teljesen, csak az alakját, ám azt leleplezhetetlen tökélyel. Nem sokkal az esküvő előtt lefestettem Sabikát meztelenül is. Láttam a vaskos combját. Láttam, miként kezdenek megkeményedni, majd merednek előre a mellbimbói puha udvarukból. Kifigyeltem húsos kisajkait. Láttam, és el kellett hallgatnom a nagy anyajegyvet a hátán. Háttal ült modellt, csak így volt hajlandó a dolgozóra. Közvetlenül a fürdőszámoly, az én fürdőszámolyom mögé állítottam a festőállványt a műteremben. Sabika úgy tett, mintha fürdene, de víz nélkül. A harmadik képem a hintánál készült róla. A háttérben ott világított a kupolás bástya a fehér fallal. Sabika a menyasszonyi ruhájában, lógó orral ült a hintán, két kézzel kapaszkodott a kötélbe, papucs lerúgva. Egy szolgálólány a tenyerét nyújtotta felé, de hogy mi volt abban a tenyérben, nem látszik. A második szolgálólány Sabika mögött állt, a hintát lökte, mint egy kisgyereknek, aki még nem tudja magát hajtani. A harmadikuk kezében legyező volt. Mezítláb voltak, bordóban-pirosban, akár a menyasszony.

Esténként néha kivittük Viktorral a narancssárga lábú ágyat a verandáról a szabad ég alá, és szorosan egymás mellé feküdtünk. Vannak vidéki éjszakák a monszun levonulása után, amikor valóban úgy tűnik, hogy több ott fenn a magasban a fény, mint a sötétség. Mintha ráérezett volna a gondolataimra, Viktor azt kérdezte:

– Gondoltál már arra, hogy mégiscsak vállalhatnánk egy gyereket, Amrita?

Nem feleltem.

– Van rá esély, hogy a szülés után megszűnnének a bajaid.

– Egy kikapart gyereket nem lehet semmissé tenni, Viktor – válaszoltam jelentős késéssel.

– Egy korábbi abortusz nem kizáró ok a szüléshez.

– De nekem kettő volt, hisz tudod.

– Mindig nagyon megszenvedted a menstruációdat. Már kamaszkorodban is. Nem olyan bonyolult ez, Amrita. A szervezeted minden hónapban gyereket akar, és mert nem kapja meg, fölfakad belül és vérzik.

– De hát én összevissza vérzek, Viktor. Véletlenül se úgy, ahogy a Hold jár.

Nem látszott a Hold sehol.

– Ezt most úgy mondom, mint egy orvos, és nem úgy, mint a férjed. Hidd el nekem, jó esély van rá, hogy egy kihordott terhesség ezt az összevisszaságot is rendbe tenné. A vérzéseidet. Szülésre lett tervezve a belsőd.

Éreztem, hogy még mondaná, de elhallgatott. Hogy Istennel érveljen, azt azért mindketten túlzásnak tartottuk volna még a csillagos ég alatt is.

De kis szünet után mégiscsak folytatta:

– A fogantatás a testednek természetes esemény, éppen úgy, mint egy fának a virágzás.

Föültem az ágyon.

– Nekem is többször eszembe jutott gyöngé pillanataimban, hogy lehetne gyermekem, hogy lehetne tőled egy vagy akár több gyerekem is, de mindig azt a választ kaptam valahonnan, hogy nem. Hogy ne – mondtam kábán, és bementem a házba.

Mire karácsony lett, mire eljött az újév, úgy éreztem, mintha láthatatlan sebeken át véreznék ki. Mire beköszöntött tüzes hevével az indiai tavasz, amely oly más, mint a magyarországi, be kellett látnom, el kellett ismernem, hogy végletesen ráuntam Sarayára, a sarayai életre. Miközben nagyon is valódi képeket festettem. Ellenben Viktor remekül érezte magát a rendelőben. Az angoltudása éppoly szerény volt, mint az ideköltözésünkkor, azonban másfél év alatt meglepően jól megtanult hindusztániul. Én, miután Sabika elköltözött a faluból, tanítónő nélkül maradtam.

Eszembe jutott Lahore. Egyik éjjel négy csóva hasított négy irányból a testembe. A talpam felől, a fejtetőm felől, a vállam felől. Egy vadkörtefa alatt álltam. Színes léggömbök csüngtek le kopár-sűrű gallyairól. A sötét ég alján koszosfehér fényesség látszott, amit szivárványszín sávok véreztek át. Aztán ugyanez a fehérfüstös fény közvetlenül a bokrokon túl is fellobbant. Férfiakat láttam, nőket és gyerekeket: mind meztelenek voltak. Megláttam egy overallos férfit. Fejjel lefelé lógott előttem egy pucér alak, csak egy pillanatra láttam, a vadkörtefa egyik vastag ágára volt felkötve a bokájánál fogva. Megfeszült a teste, és én leleplezőnek, érthetetlennek találtam, hogy a farka ernyedten lóg. A látomásom jelenetsorai úgy villódtak perverz és erotikus között, akár a kompasztű egy érteletes partvidékhez közeledve. Gyűrött, rosszul szabott férfiruhák száradtak a fák közé kihúzott zsinegeken. Két kutyát is láttam. Autók fényszóróit. Egy sátor tűnt föl előttem, vörös volt és szürke, olyan formájú, mint az eszkimók jégkunyhoi. Aztán eltűnt a sátor, mindenki eltűnt, férfiak, nők, gyerekek. Én álltam ott egyedül a körtefa alatt a színeimmel, merthogy a léggömbök pont olyan színűek voltak, mint a színeim. A szín az én birtokom. Aztán a körtefa is eltűnt a színekkel együtt, és én ott álltam egyedül az üres lakás fehérre meszelt falai között a harmadik emeleten. Lahore. Ez itt Lahore. El lettem emelve az utcaajtótól. Elnehézkedtem a sarokba tolt ágyon, és még egy körrel beljebb álmodtam magam. A lakás hat ablakán keresztül megannyi lehetséges nézete tűnt elő a városnak. Udvar. Utca. Csupasz téglafal. Minaret mellett felhőfoslány. Három vízibivaly feketéllett az udvar mélyén. Láttam, hogy lassú vagyok, versenyben a délelőttel, melyikünk a lassúbb. Csipkék egy szemközti homlokzaton, kőből, mint a Hold. Vetekedtem az ürességgel. Rásütött a Nap a szobamérlegre. A vállam a csípőm, a könyököm a térdem, a csuklóm a bokám; emlősállat

rímei a méhe körül. Tapadt a bőrömrre az üres lakás, de én kimásztam a tetőre is. Hideg kávét kortyolgattam odafönn. Túl voltam az életmentő műtéten. Viktor megint megmentett egy új élettől. Egy magzattól. Forgolódtam, nézelődtem, hideg kávét kortyolgattam, és egyszer csak előbukkant a város magas épületei közül a pusztaság: egy távoli, pusztta földdarab a folyó mellett.

A *Két elefánt* volt az utolsó képem, ami Sarayában készült. Volt egy korábbi változata még az előző évből. Az elsőn oldalnézetből, a másodikon szemből szerepel ugyanaz a két elefánt, egy nagyobb és egy kisebb. Az első képet a dzsungelben festettem, és mert eszembe jutott, hogy Dunaharasztiiban ősz van, kopár fákat festettem az elefántok mögé, varjakkal. A második kép a műtermemben készült. Három színnel, feketével, vörössel, narancssárgával, fehérén megvillanó agyarakkal.

Elviselhetetlen volt a meleg odabenn a házban. A narancssárga lábú ágyon gubbasztottam, Viktor a kedvenc karosszékében ült. Vasárnap volt, végeztünk az ebéddel, teáztunk.

– Továbbra se értem, hogy miért pont Lahore – mondta Viktor kimérten. – Nem ismerünk ott senkit. Ennyi erővel bárhová költözhetnénk.

– Lahore egy érzékeny hely.

– Megint szeretőket akarsz tartani?

A szakácsnő lépett ki a tornácra. – Kész vagyok – mondta.

– Rendben, akkor holnap – nézett rá Viktor.

A szakácsnő bólintott, és elment. Szabályszerűen rosszul lettem a látványtól, ahogy kilépett a napra. Szokatlanul forrón, őrijítően tűzött az októberi nap.

– Hiányzik a város – mondtam.

– Remek állásom van itt, Amrita.

– Majdcsak találunk valamit Lahore-ban is. Tudsz hindusztániul.

Viktor cinikusan csettintett a nyelvével, és hátra dobta magát a karosszékben.

– Apám kifizette az örökségemet – mondtam. – Nyitok neked egy saját rendelőt.

Nagyot sóhajtott.

– De miért pont Lahore? Nincs ott senkink.

– Végre.

– Végre. Értem. De hogy találunk például rendes lakást? Vagy megint hetekig szállodában akarsz lakni? Most, amikor van végre saját otthonunk?

– Ez se a sajátunk.

– Én annak érzem.

– A nagybátyámé.

– Ez az *én* szolgálati lakásom. Dolgozom.

Egyre dühösebb lett.

– Én vagyok a tiéd, és te – mondtam gyengéden, és felé fordulva széttettem a lábamat. Nem hordtam alsóneműt ebben a hőségben.

Viktor elmosolyodott. Gyorsan összezártam a lábamat.

– De mégis, milyen hely Lahore? Mesélj róla, Amrita.